

פרק ראשון

לשלם בשטעו דלזו ודאי המלוה חושש יותר, אבל כפירש התוספ' לא רצה רש"י לפרש דקשיא ליה מה שהקשו הא לא מחייב רק כשנשא ונתן ביד וחירוצו היה נראה לו דחוק דאין יקשה לר' אבהו מהך מ"ד דמחייב בלא נתן ביד דלמא ר' אבהו לא ס"ל כותיה כיון דמלוגתא דאמוראי היא: **שם** ד"ה ומדאורייתא. עירוב פרשיות קאמר: לענין הוצרך רש"י לפרש דלית ליה עירוב פרשיות דאם אית ליה עירוב פרשיות בעינן מנמחים כדמכת בסוגין וא"כ אף דגלי קרא בצדק תשפט דבחד סגי אכתי יצטרך להיות חד מומחה והרי מה דקאמר אי אפשר דליכא חד דגמיר משמע שאינו מומחה:

שם ע"ב בגמרא אלא היט דרבי: בהגהות ר"ע הקשה ל"ל טעמא דילפינן למעלה מלמטה תיפוק ליה דירשיעון משמע שנים ואין ב"ד שקול הרי ג' וכי כתיב טוב אלהים הוי ד' ואין ב"ד שקול הוי ה' והניח בקשיא. ולענין י"ל דבאמת אם היה כתיב ירשיעון למעלה ואלהים למטה היה אפשר לומר כן אבל השתא דכתיב אלהים ברישא דמשמע אחד ושוב כתיב ירשיעון לא הוי מריבין מירשיעון רק שנים דהוי עם אלהים דרישא ג' ולא הוי ב"ד שקול וממילא לא ידענו רק ג' ולא ה' ולכן צריך לומר דטעם דרבי דילפינן למעלה מלמטה:

שם דף ד' ע"א בגמרא לאחר שיצאו יצא ומחזיר אחריתו: י"ל וכי לא ידע ר' יהודה בן רועץ מתלה שיש אם למקרא ולמה לא השיב להם מיד כן ושהה עד אחר שיצאו. ויש לומר דהתוספ' בזבחים (דף ל"ח) העירו למה לא השיב ר' יהודה בן רועץ כדאמרינן שם כנדחה כתיב. ולענין י"ל דרק התם דפריך שנדרוש מקרא ומסורת שייך למילף מכדחה דלא אמרינן כן שתהא טמאה חצי שבעים שאין זה כדחה אבל הכא שהקשו דלא נדרוש רק המסורת דתהא טמאה שבעים זה לא ממועט מכדחה דיש לפרש שתהא טמאה שבעים פעמים כדחה דהיינו שבעים שבועות ולכן הוצרך ריב"ד להשיב דילפינן מהקיש דזכר וחשב אולי ישאלו דאכתי נדרוש תרוייהו מקרא ומסורת כהקשיא בזבחים ואז היה משיב מכדחה אבל כשראה שיצאו ולא הקשו כן אז החזיר אותם ואמר אם קשייתכם שנדרוש רק ממסורה לזה אין צריך דרשה חדא י"ש אם למקרא יותר מלמסורה:

שם בתוספ' ד"ה ורבנן נפשת כתיב. ל"ל תרי קראי: לענין אלי י"ל דר' ישמעאל באמת ס"ל ג"כ כר"ע דמשני מתים מטמא באהל, רק שר"ע יליף כן מדס"ל יש אם למקרא ור' ישמעאל יליף כן מאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דכיון דס"ל יש אם למסורת א"כ נפשת ממועט מב' מתים והנוגע במת בנפש ג"כ ממועט ולכן מריבין דמשני מתים ג"כ מטמא, ומה דאמרינן בחולין (דף ע"ב) ר"ע לטעמיה כר' היינו דאזיל לטעמיה דיליף דמשני מתים מטמא מיש אם למקרא ולא צריך לזה קרא דבמת בנפש:

שם ע"ב בתוספ' ד"ה כדרף. דשבינה תמיד בבית המקדש: לענין אין זה קשיא על פירש רש"י, דממה דאמרינן סוכה (דף נ"ב) שאמר הלל בשמתת בית השואבה אם אתה תבא אל ביתי וכר' שנאמר בכל מקום אשר אזכיר שמי אבא אליך וברכתך משמע שהשכינה היה בא כעת עליית השבטים בהשפעה יותר לבית המקדש ועיין מה שפירשתי שם בספרי ע"ל:

שם דף ה' ע"א בגמרא וכן אמר ר' חייא: קשה דקחשיב רב נחמן קדם ר' חייא דקשיש מיניה טובא ולכאורה היה אפשר לומר דמה דאמר וכן אמר ר' חייא הוא מדברי רב נחמן גופא שהביא ראיה מר' חייא דאמר ג"כ הכי אבל מדברי התוספ' רב נחמן

שם דף ב' ע"א ברש"י ד"ה גזילות. דמטטלח בו יד: ק"ל כיון דכפר בפקדון אמאי לא מקרי גולן אפילו עדיין לא שלח בו יד שדרי אמרינן ב"ק (דף ק"ה) הכופר בפקדון פסול לפדות מטעם גולן ולא בעינן שכבר שלח בו יד ומה שכתב רש"י לקמן (ע"ה) ד"ה ונקרב וזה טוענו ששלח יד בפקדונו דהיינו גזילות עכ"ל זה איירי בשומר חנם שפטר עצמו במה שנגנב ממנו והאמת כן אבל מ"מ חייב לשלם כיון ששלח בו יד נעשה גולן עליה וחייב לשלם אע"פ שאינו ברשותו אבל כשהוא ברשותו וכופר שאינו ברשותו למה לא יקרא גולן אפילו עדיין לא שלח בו יד. ולולא דמסתפינא היה ג"ל שנפל טעות בהעתקת רש"י ומה שכתב דמשלח צ"ל או ששלח ונקט רש"י תרי מיני גזילות בפקדון. שוב ראיתי בחידושי הר"ן שכתב וז"ל ולשון גזילות כולל כל מה שאדם זוכה לעצמו משל חבירו וכר' הן שחטף איזה חפץ או שלח יד או כפר בפקדון עכ"ל וזה כדברינו ולכן נלע"ד גם ברש"י יש להגיה כן או ששלח בה יד:

שם ד"ה מיאונין. בעין דאורייתא תקון: כשר"ה נודע ביהודה מתי חלק אה"ע (ספן ק"ה) מפרש דברי רש"י דבעין דאורייתא היינו דמיון הוי דומיא דגט ושדעת רש"י דגט צריך ג"כ ב"ד של שלשה והקשה עליו דמגמרא לא משמע כן. אמנם לא ראה שכבר קדמו בזה המהר"ם ש"ף שהקשה כן ולכן מפרש דברי רש"י דבעין דאורייתא הוי דומיא דחליצה שהיא באמירה לא חפצתי לקחתה וכל מיון הוא באמירה אי אפשרי בפלוני אבל גט ל"צ ב"ד:

שם ד"ה ואין דנין. רובו של שבט: המהרש"ל תימה על זה דזה לא נמקשו ולא כתרצן לקמן (דף ס"ז) והמהרש"א תירץ דמה שכתב רש"י רובו היינו כולו דרובו ככולו ע"ש. ולענין זה דוחק אבל לענין דרש"י בדיוק כתב כן רובו של שבט דלקמן (שם) אמרינן ר' יונתן אמר ממאה ועד רובו של שבט, והנה מדברי הרמב"ם שהביא המהרש"א נראה דס"ל דמה שנאמר ועד רובו עד ולא עד בכלל דאם הוא רובו נדונים כחידים ולא כאנשי עיר הנידחת אבל מרש"י נראה דס"ל דעד ועד בכלל שעל מה דקאמר ר' יאשיה מעשרה ועד מאה פירש"י וטפי ממאה נפקי מתורת עיר והוי לזה צבור עכ"ל ומדכתב וטפי ממאה משמע הא מאה דינו כפחות ממאה וא"כ לר' יאשיה דקאמר ועד מאה עד ועד בכלל ולפ"ז גם מה דקאמר ר' יונתן ועד רובו של שבט הוי עד ועד בכלל, ולכן מה שכתב רש"י רובו של שבט הוא כר' יונתן דהלכה כמותו כמו שפסק גם הרמב"ם ומה שכתב רובו של שבט הוא בדיוק ולאפוקי יותר מרובו דנדונן כחידים:

שם ד"ה במלחמת. לבד ממלחמת יהושע: ק"ל למה לא מחשב גם מלחמת עמלק מלחמת חובה. והרמב"ם והברטנורא באמת נקטו גם מלחמת עמלק. והנה בסוטה (דף מ"ה) אמר רבא מלחמת יהושע לכבש ד"ה חובה כר' הרי דלא נקט ג"כ רק מלחמת יהושע והרמב"ם גם שם נקט מלחמת עמלק בהדי. אכן י"ל דנקט מלחמת יהושע נגד מלחמת בית דוד לרזוחה דתרווייהו הוי לכבש ולהרחיב גבול הארץ אבל הלשון לבד ממלחמת יהושע ודאי צ"ע. ואולי דעת רש"י דלמלחמת עמלק אין צריך הסכמת ב"ד של ע"א כיון דהציווי מפורש בפסוק לכל עת אבל מלחמת א"י לא היה בכל עת דהא כתיב מעט מעט אגרשנו מלפניך והיה צריך הסכמת פי סנהדרין מתי יעשו מלחמה:

שם דף ג' ע"א בתוספ' ד"ה אלא מעתה. אינו מתיישב: לענין יש לומר דהכי קאמר אם אתה חושש לנעילת דלת כשמצריך מנמחים כל שכן שיש לחוש לזה כשלא יצטרכו

(8)

חידושי הר"ן

דיני ממונות פרק ראשון

ומשיה בעיני מומחה. וכן פירשו נוק דמתניתין דוקא נוק שור באדם דלא שכיח אבל נוק אדם בשור או שור בשור לא בעי מומחין כדאי בפרק החובל (דף פ"ד ע"א). וזהו שהקשו בגמרא נוק היינו חבלות כלומר כיון דנוק דמתניתין היינו אדם הנחבל מן השור א"כ היינו חבלות ולפי שיטתם יש לומר תשלומי כפל ותשלומי ד' יהי דבעינן מומחין לאו בעיקר הקרן מיירי דהא מכלל הגזלות הנגבות בבבל אלא בקנס הכפל וקנס הד' וה' מיירי. ואין שיטה זו מחוורת דודאי על כל הגזילות אמרו כאן שהן צריכות ג' מומחין אפילו במידי דשכיח דהא גמרינן להו מפרשת שומר חנם והן ודאי גזילות שלא ע"י חבלות והווי מידי דשכיח לפיכך אין לנו אלא כפירוש ראשון. ואפשר לי לתרץ לדברי התוספות דאע"ג דבכל גזלות אמרה תורה דבעינן מומחין וכדמוכח משיח מ"מ מתניתין מיירי לבתר תקנתא דתקון רבנן למיגבי גזלות במידי דשכיח הלכך מתני' מיירי במידי דלא שכיח. ואיכא דמקשו אמאי לא תנא קנס שלשים של עבד בהדי אונס ומפתה ומתצינ דתנא ושייר וכ"ת מאי שייר דהאי שייר שייר יוצא בשן ועין:

ע"ב גמרא מה לי חבל בגופיה מה לי חבל בממוניה דקדקו בתוספות ז"ל שתחלה היה לו להוכיח מה לי חבל בממוניה מה לי חבל בגופיה דעיקר קרא אממוניה כתיב דהיינו גזלות שהוא יותר פשוט וכדאמרינן בעלמא מה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגא. אלא שמפני שלשון חבלה שייר בגוף טפי מן הממון לפיכך הוכירו תחלה:

מאי קסבר אי קסבר עירוב פרשיות כתוב באן פירוש אשר יאמר שבפרשת ש"ח

דף ב' ע"א מתניתין. דיני ממונות בג' גזילות וחבלות בג' מסקינן בגמרא דהכי קאמר דיני ממונות דהיינו הודאות והלואות בג' הדיוטות גזילות וחבלות בג' מומחין כלומר סמוכין ומשיה פלגינהו תנא דמתני' ואמר שלשה שלשה. ובתרא הכי נמי לא עריב נוק וחצי נוק בהדי גזילות וחבלות משום דהני ממונא והני קנסא או ממון שאינו משתלם בראש ואע"ג דנוק הוי ממונא הא אמרינן בגמרא דמשום דתנא חצי נוק תנא נוק ולא ערבינאו ולשון גזלות כולל כל מה שאדם זוכה לעצמו משל חבירו הן שחטף איזה חפץ או שולח יד או כופר בפקדון כמו שהוא מפורש מפרשת שומר חנם דמהתם ילפינן בגמרא דגזילות בעינן שלשה מומחין ולשון חבלות כולל כל מה שאדם אינו זוכה בו לעצמו משל חבירו אלא שמאבדו ממון ומזיקו כגון מדליק גדיש חבירו או חובל בחבירו שחייב בחמשה דברים וכיוצא בהם. נמצא שבחבלות דמתניתין נכללו כל הנזקין הן נזקי גופו הן נזקי ממונו דמה לי חבל בגופיה מה לי חבל בממוניה שכולן מעינין חבלות שאינו זוכה לעצמו דבר מחבירו ומשיה פרכינן בגמרא נוק היינו חבלות. ולפי' הפירוש מתניתין מיירי בכל מיני גזילות וחבלות בין במידי דשכיח בין במידי דל"ש בכולהו בעינן ג' מומחין. והא דמגבי בבבל קצת מיני גזילות וגני' בגמ' נפרש בס"ד. ובתוס' פי' דגזילות וחבלות דמתניתין דמסקינן בגמרא דבעינן מומחין לאו בכל מיני גזילות דהא איכא טובא דמגבינן להו בבבל דלית בהן מומחין כדאיכא בדוכתא טובא בתלמוד בפרק הגזול עצים (דף צ"ו ע"ב) גבי הווא גברא דגזול פדנא דתורי מחבריה. ובבבא מציעא פרק השואל (דף צ"ו ע"ב) גבי הווא גברא דשאל נרגא מחבריה. אלא מתני' מיירי בגזלות

←

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

כל הזכויות שמורות

ע"י הוצאת ר"ן פרנקל

שנת תשנ"ה

ארץ ישראל

ובן אם יקשה כי למה לא יאמר... וזהו כי למה לא יאמר... וזהו כי למה לא יאמר...

אם יקשהו בני אדם או עדים אע"פ שעדיין הוא... בישות זה שבא עליו אינו נודע. ואין צורך לומר...

ואם שבר כלים בביתו וחיב בתשלומין. אבל מי שאין לו דמים ששבר כלים בביתו פטור כמו שבארנו:

מליקו להו הלכות גניבה במד

מגדל עק... וזהו כי למה לא יאמר... וזהו כי למה לא יאמר...

מליקו להו הלכות גניבה במד

הקדמת מגיד משנה להלכות גזילה ואברה

היה לך דקדק טערה לבסוף לא תפסיד... וזהו כי למה לא יאמר... וזהו כי למה לא יאמר...

הלכות גזילה ואבידה

יש בכללן שבע מצות. שתי מצות עשה. וחמש מצות לא תעשה... וזהו כי למה לא יאמר...

וביאר מצות אלו במקומן אלו: וזהו כי למה לא יאמר...

וזהו כי למה לא יאמר... וזהו כי למה לא יאמר...

פ"ק א א כל כותל זה וכו'. שומר פתחו כח מנעול... וזהו כי למה לא יאמר...

א כל הנזל את חבירו שזה פרוטה עובר בלא תעשה... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

זה הלוקח כמין האדם בחוקה כגון שחוקה מידו ממלכותו... וזהו כי למה לא יאמר...

הבעלים ונמל משם כלים. אי שחוקה בעבדו ובבהמתו ונשחטם בהן... וזהו כי למה לא יאמר...

ואינו יכול להוציא ממנו שפני שראו אלו וקשה... וזהו כי למה לא יאמר...

הכל הנזל חייד להחזיר הגולה עצמה שנאמר החשב את הגולה אשר גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם אבדה... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

ואם גזל או עשקי חייד: א או חזי גזל... וזהו כי למה לא יאמר...

4

